

■ COLUMNA

Il chasarin da mes siemis

DA BENEDETTO VIGNE

Insatge davart sprachgefühl. Aposta sprachgefühl, e betg «sentiment da linguatg», per quai ch'ils cumposits tudestgs han in'atgna vigur en lur furma oriunda. Ina vigur che va per il solit a perder en la translaziun analitica. Per insatge han gia ils Americans surpiglià e salvà plects sco kindergarten, zeitgeist e hinterland.

Betg per la dumonda sch'ins mussia a scriver chaura cun u senza h vai damai. Mabain per nianzas linguisticas pli subtilas.

Avant in tempet m'era crudada en egl sin questas paginas la noziun «um da casa». La translaziun verbala sursilvana da «hausmann». Gea bain, il pled «hausmann» trai sia irritaziun or dal fatg ch'el è in pendant inusità da la «hausfrau». Curiusamain m'ha la translaziun analiti-

ca irrità en moda negativa; jau l'hai resentida banala, plumpa. I ma mancava probabel la subtilidad dal pled oriund tudestg. Forsa fissi stà pli adequat da tscherner l'arcaic «um-chassa» senza la preposiziun «da». Anc meglra ma para dentant la varianta che las autras valladas ruman-tschas san proponer, nua ch'ins dovra per «hausfrau» anc adina il pled genuin «chasarina». En il register telefonic entupainsa in paura engiadinais propi cun l'aggiunta «chasarin». L'uni-

ficiaziun da la lingua gida tranter auter er a chattar soluziuns elegantas per problems linguistics.

Ina nun-subtilidad zunt irritanta che cumpara ils ultims onns adina puspè en la pressa rumantscha: l'adapziun da cumposits tudestgs furmads cun il substantiv «traum» – trauminsel, traumziel, traumberuf. «La sia clamada da siemi» haja legi da curt. Tenor mes sprachgefühl tuna insatge daltut tort en quella translaziun. En quest cas gida l'analisi dal pled oriund. Sco sches-sins per tudestg, sch'ins zavrass ils dus substantivs? Apunta, die Insel meiner Träume! Per talian hai er num «l'isola dei miei sogni», per franzos «l'île de mes rêves». Na tuni betg detg pli elegant sch'il pronom possessiv stat tar ils siemis! L'inla da mes siemis. La clamada da tes siemis. U, meinewegen, il chasarin da ses siemis...